מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להפעיל את חמשת צעדי שיטת הבלש על כל פועל נתון
- לזהות ולהבחין בין ארבע הגזרות: ל"ה/י, פ"י/ו, ע"ו/י וחסרי פ"נ
- לשחזר את שורש המקור המלא גם כשאות אחת נחה או נבלעת
- לזהות סימנים קוליים ייחודיים לכל גזרה בבניינים השונים

גרסת חנ"מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א' – פרק 1 • שיטת הבלש: חמשת הצעדים למציאת שורש חסר – זוכרים את השיטה

1. ב – להעביר את הפועל לצורת הוא אתמול
2. ב – אות שנכתבת אבל לא נשמעת, או שנעלמת לגמרי
3. ב – פ"י/ו

חלק ב' – פרק 1 • שיטת הבלש: חמשת הצעדים למציאת שורש חסר – מפעילים את השיטה

1. קם
2. שתיים

חלק ג' – פרק 1 • שיטת הבלש: חמשת הצעדים למציאת שורש חסר – חוקרים לעומק

1. כי בעברית לרוב יש שלוש אותיות שורש, ואחת מהן נחה ונעלמת - במקרה של קם האות האמצעית (ו) נעלמה, והשורש האמיתי הוא קום

חלק ד' – פרק 2 • גזרת ל"ה/י: ה' בסוף – זיהוי בסיסי

1. ג – האחרונה
2. א – קל
3. א – ָה

חלק ה' – פרק 2 • גזרת ל"ה/י: ה' בסוף – תרגול והשלמה

1. י/ה
2. נבנה

חלק ו' – פרק 2 • גזרת ל"ה/י: ה' בסוף – יישום וחשיבה

1. הוא אתמול - הפנה; בניין - הפעיל; השמטת מוספיות - פ-נ-ה; ספירה - 3 אותיות; החלטה - סיום בָּה, שורש פ-נ-י/ה
2. משפט חופשי עם בנה; שורש ב-נ-י/ה

חלק ז' – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – זיהוי בסיסי

1. נכון – זו בדיוק ההגדרה של הגזרה – פ' הפועל נחה.
2. לא נכון – בפ"י/ו הצליל הוא הוֹ-, למשל הוֹרִיד; הֵ-יִ- שייך לע"ו/י.

חלק ח' – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – מה שמעתם?

1. ב – ו-ב-ל
2. ב – נוֹ

חלק ט' – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – השלמות

1. נוֹ
2. י/ו-ר-ד

חלק י' – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – התאמות והמרה

1. 1 – ג (הפעיל)
2. 2 – ד (נפעל)
3. 3 – ב (הופעל)
4. 4 – א (קל, עתיד)

חלק י״א – פרק 4 • גזרת ע"ו/י: האות האמצעית נחה – זיהוי בסיסי

- 1. ב – אות אמצעית
- 2. ג – קָם

חלק י״ב – פרק 4 • גזרת ע"ו/י – בדיקת הבנה

- 1. נכון – בנפעל האות נ' נוספת בהתחלה והצליל האמצעי הוא וֹ, כמו בנָסוֹג ונָמוֹג.
- 2. לא נכון – רָץ הוא פועל דו-אותי בעבר, ולכן שייך לגזרת ע"ו/י, בבניין קל.

חלק י״ג – פרק 4 • גזרת ע"ו/י – תרגול השלמה והתאמה

- 1. הפעיל
- 2. שורוק

חלק י״ד – פרק 4 • גזרת ע"ו/י – התאמת בניינים

- 1 – ג (שָׂר)
- 2 – ד (נָסוֹג)
- 3 – ב (הֵקִים)
- 4 – א (הוּקַם)

חלק ט״ו – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – זיהוי גזרה

- 1. ג – ע״ו/י
- 2. ב – ל״ה/י
- 3. ג – האות הראשונה

חלק ט״ז – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – תרגול

- 1. לא נכון – קָם הוא פועל בן שתי אותיות בבניין קל, שייך לגזרת ע״ו/י.
- 2. נכון – זהו אחד הסימנים המובהקים של ל״ה/י.

חלק י״ז – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – איתור שורש

- 1. י/ו-ר-ד
- 2. פ-נ-י/ה

חלק י״ח – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – התאמה

- 1 – ב (מסתיים ב-ה, שם הפועל ב-וֹת)
- 2 – א (האות הראשונה בשורש נחה)
- 3 – ד (האות האמצעית בשורש נחה)
- 4 – ג (האות הראשונה נבלעת ומשאירה דגש)

חלק י״ט – חזרה מסכמת – שאלות סגורות על כל הגזרות

- 1. ב – העברה ל„הוא אתמול”
- 2. א – שם הפועל מסתיים ב־וֹת
- 3. ב – הוֹ־
- 4. ג – ע״ו/י

חלק כ׳ – חזרה מסכמת – הסבר ויישום

- 1. מסתיים בצליל ה ב„הוא אתמול”, ושם הפועל שלו הוא לְהַפְנוֹת שמסתיים ב־וֹת – שני סימנים של ל״ה/י.
- 2. אות נחה נכתבת אך לא נשמעת או נעלמת מהכתיב; נ׳ חסרה לא נכתבת כלל אבל משאירה דגש באות שאחריה.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד מעביר נכון לעבר נסתר ומזהה את הבניין לפי המוספיות שהוסרו
- התלמיד מזהה סימנים כמו סיום ָה, הברת הוֹ/נוֹ/הֵ, או פועל דו-אותי ומשייך לגזרה הנכונה
- התלמיד מבחין בין אות שנעלמת/נחה לבין דגש שמסמן נ' שנבלעה

טיפים להפעלה:

- מומלץ ללמד פרק אחד בכל שיעור, ולהתחיל תמיד בחזרה קצרה על חמשת צעדי שיטת הבלש
- לתלמידים מתקשים אפשר לדלג על גזרת פ'נ ועל בניינים כבדים ולהתמקד בבניין קל בלבד
- לתלמידים מתקדמים כדאי להוסיף דוגמאות עם יוצאי דופן ושאלות המשוות בין שתי גזרות יחד
- כדאי לשלב את דפי התרגול עם המשחקים המתאימים לכל יחידה לחיזוק נוסף אחרי כל פרק

חוברת תרגול – בלשי השורש: גזרות הנחים

בלשי השורש – גזרות הנחים

חט״ב · חנ״מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – שיטת הבלש: חמשת הצעדים למציאת שורש חסר
2. פרק 2 – גזרת ל"ה/י: ה' בסוף
3. פרק 3 – גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה
4. פרק 4 – גזרת ע"ו/י: האות האמצעית נחה
5. פרק 5 – להשוואה: חסרי פ"נ – הנ' שנבלעת
6. פרק 6 – מסכם: כל הגזרות יחד

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – בלשי השורש: גזרות הנחים

חוברת התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזאת תתרגלו למצוא שורשים חסרים בעזרת שיטת הבלש. עברו על כל פרק בסדר, פתרו את הדוגמאות לבד, ובדקו את עצמכם בשאלות הסיכום בסוף כל פרק.

בנק מילים: י/ה | הפעיל | נו | י/ו-ר-ד | י/ו-ר-ד | שורוק | קם | פ-נ-י/ה | נבנה | שתיים

1 חלק א' – פרק 1 • שיטת הבלש: חמשת הצעדים למציאת שורש

חסר – זוכרים את השיטה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו הצעד הראשון בשיטת הבלש למציאת שורש?

א) לספור כמה אותיות נשארו ב) להעביר את הפועל לצורת הוא אתמול

ג) לזהות את הבניין

2. מהי אות נחה?

א) אות שתמיד מודגשת ב) אות שנכתבת אבל לא נשמעת, או שנעלמת לגמרי

ג) אות שמופיעה רק בעתיד

3. איזו גזרה מציינת שהאות הראשונה בשורש היא י או ו?

א) ל"ה/י ב) פ"י/ו ג) ע"ו/י

2 חלק ב' – פרק 1 • שיטת הבלש: חמשת הצעדים למציאת שורש

חסר – מפעילים את השיטה

השלימו את המילה החסרה.

1. הפועל לקום – צורת הוא אתמול שלו היא _____

2. אחרי השמטת מוספיות מהפועל קם נשארות _____ אותיות בלבד

3 חלק ג׳ – פרק 1 • שיטת הבלש: חמשת הצעדים למציאת שורש חסר – חוקרים לעומק

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם: למה הפועל קם שייך לגזרת הנחים, ולא פשוט שורש בן שתי אותיות?

4 חלק ד׳ – פרק 2 • גזרת ל"ה/י: ה' בסוף – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. באיזה מקום בשורש נמצאת האות הנחה בגזרת ל"ה/י?

א) הראשונה ב) האמצעית ג) האחרונה

2. הפועל "קנה" שייך לאיזה בניין?

א) קל ב) נפעל ג) פיעל

3. בצליל מה מסתיים "הוא אתמול" בגזרת ל"ה/י?

א) ָה ב) ִי ג) וֹ

5 חלק ה׳ – פרק 2 • גזרת ל"ה/י: ה' בסוף – תרגול והשלמה

השלימו את המילה החסרה.

1. כותבים את שורש הפועל "קנה" כך: ק-נ-_____.

2. "הוא אתמול" בבניין נפעל, מהשורש בנה, הוא _____.

6 חלק ו׳ – פרק 2 • גזרת ל"ה/י: ה' בסוף – יישום וחשיבה

ענו בקצרה.

1. הפעילו את שיטת הבלש על הפועל "הפנה": כתבו בקצרה כל אחד מחמשת הצעדים.

2. כתבו משפט קצר עם הפועל "בנה" ומצאו את שורשו.

7 חלק ז׳ – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – זיהוי בסיסי

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בגזרת פ"י/ו האות הראשונה בשורש היא י' או ו', ולרוב היא לא נשמעת.	☐	☐
2	בבניין הפעיל בגזרת פ"י/ו הצליל הרגיל הוא הֵ-יִ, כמו בגזרת ע"ו/י.	☐	☐

8 חלק ח׳ – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – מה שמעתם?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה השורש של הפועל הוֹבִיל, לפי התהליך שהוצג?

א) ה-ב-ל ב) ו-ב-ל ג) ב-י-ל

2. איזה צליל שומעים בבניין נפעל בגזרה הזו?

א) נִ־ִי ב) נוֹ ג) נֶ־

9 חלק ט׳ – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – השלמות

השלימו את המילה החסרה.

1. בבניין נפעל בגזרת פ"י/ו, 'הוא אתמול' נשמע _____ , כמו בפועל נוֹלַד.

2. השורש של הפועל הוֹרִיד הוא _____ .

10 חלק י׳ – פרק 3 • גזרת פ"י/ו: האות הראשונה נחה – התאמות והמרה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. הוֹבִיל	___	**א.** קל, עתיד
2. נוֹלַד	___	**ב.** הופעל
3. הוּרַד	___	**ג.** הפעיל
4. אִישַּׁן	___	**ד.** נפעל

11 חלק י״א – פרק 4 • גזרת ע"ו/י: האות האמצעית נחה – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המיקום של האות הנחה בגזרת ע"ו/י בתוך השורש?

א) אות ראשונה ב) אות אמצעית ג) אות אחרונה

2. איזה פועל שייך לבניין קל בגזרת ע"ו/י?

א) הֵקִים ב) נָסוֹג ג) קָם

12 חלק י״ב – פרק 4 • גזרת ע"ו/י – בדיקת הבנה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בבניין נפעל של ע"ו/י "הוא אתמול" נשמע נָ-i, למשל נָסוֹג.	☐	☐
2	הפועל רָץ שייך לגזרת פ"י/ו.	☐	☐

13 חלק י״ג – פרק 4 • גזרת ע"ו/י – תרגול השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. הֵקִים והֵעִיר הם פעלים בבניין _____

2. בבניין הופעל שומעים _____ במקום קובוץ, למשל הוּקַם

14 חלק י״ד – פרק 4 • גזרת ע"ו/י – התאמת בניינים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. קל	___	**א.** הוּקַם
2. נפעל	___	**ב.** הֵקִים
3. הפעיל	___	**ג.** שָׂר
4. הופעל	___	**ד.** נָסוֹג

15 חלק ט״ו – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – זיהוי גזרה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. באיזו גזרה האות האמצעית בשורש נחה, כמו בפועל "שָׂר"?

(א) ל״ה/י (ב) פ״י/ו (ג) ע״ו/י

2. הפועל "קָנָה" מסתיים בָּה – לאיזו גזרה הוא שייך?

(א) פ״י/ו (ב) ל״ה/י (ג) פ״נ

3. בפועל "הוֹבִיל" איזו אות בשורש נחה?

(א) האות האחרונה (ב) האות האמצעית (ג) האות הראשונה

16 חלק ט״ז – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – תרגול

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הפועל "קָם" שייך לגזרת ל״ה/י.	☐	☐
2	שם הפועל של ל״ה/י תמיד מסתיים ב-וֹת, כמו "לִבְנוֹת".	☐	☐

17 חלק י״ז – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – איתור שורש

השלימו את המילה החסרה.

1. השורש של הפועל "הוֹרִיד" הוא _____

2. השורש של הפועל "הִפְנָה" הוא _____

18 חלק י״ח – פרק 6 • מסכם: כל הגזרות יחד – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ל״ה/י	___	**א.** האות הראשונה בשורש נחה
2. פ״י/ו	___	**ב.** מסתיים ב-ה, שם הפועל ב-וֹת
3. ע״ו/י	___	**ג.** האות הראשונה נבלעת ומשאירה דגש
4. פ״נ	___	**ד.** האות האמצעית בשורש נחה

19 חלק י״ט – חזרה מסכמת – שאלות סגורות על כל הגזרות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו הצעד הראשון בשיטת הבלש?

א) ספירת אותיות ב) העברה ל„הוא אתמול״ ג) זיהוי הבניין

2. מה הסימן לפועל מגזרת ל״ה/י?

א) שם הפועל מסתיים ב־וֹת ב) יש דגש באות הראשונה ג) נשארות רק 2 אותיות

3. איך נשמע בניין הפעיל בגזרת פ״י/ו?

א) הֵ־ִי ב) הוֹ־ ג) הֶ־

4. פועל בעבר או בהווה עם 2 אותיות בלבד שייך לבניין קל בגזרת:

א) פ״נ ב) ל״ה/י ג) ע״ו/י

20 חלק כ׳ – חזרה מסכמת – הסבר ויישום

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו במילים שלכם למה הפועל הִפְנָה שייך לגזרת ל״ה/י, לפי שני הסימנים שלמדתם.

2. מה ההבדל בין אות „נחה" (כמו בל״ה/י, פ״י/ו, ע״ו/י) לבין נ׳ „חסרה" בגזרת פ״נ?

כרטיס יציאה

אני יכול/ה להעביר כל פועל ל'הוא אתמול' ולזהות את הבניין שלו

אני יכול/ה לזהות לאיזו גזרה שייך פועל נתון לפי הסימנים שלמדתי

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀